

חולין דף צ"ג

חלב שבתוך הכליות והכסלים

הגמרא הביאה שרב ששת אמר בשם רב אסי, שחוטאים שבחלב אסורים, ואין חייבים עליהן. כעת מוסיפה הגמרא, שאף שבכוליא אסורים ואין חייבים עליהם. ונחלקו רבי ורבי חייא לגבי לובן שבתוך החריץ המתפשט בתוך הכוליא, אחד אסר ואחד התיר. רבה ורבי יוחנן נהגו בו איסור ונקרו אותו עד תוך הכוליא. ורבי אסי אכל את מה שבפנים, וניקר את מה שבחוץ. אמר אביי, מסתבר כרבי אסי, שכן אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שעל הכסלים⁵⁸⁷, ממקום שהבשר חופה אותו מותר⁵⁸⁸. הרי שהאיבור נאמר לגבי החלב שעל הכסלים רחמנא ולא שבתוך הכסלים. וכן כאן התורה אסרה את החלב שעל הכליות, ולא שבתוך הכליות.

אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל: חלב שהבשר חופה אותו מותר. שואלת הגמרא, והאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שתחת המתניים אסור⁵⁸⁹? אמר אביי, בהמה בחייה כשהיא הולכת איבריה נעים, והמתנים פעמים שהן נמשכים כלפי מעלה והכסלים נמשכין כלפי מטה, ואין החלב נכסה בהן. אמר רבי יוחנן, אני לא טבח ולא בן טבח, וברור שכך אמרו בבית המדרש 'בהמה בחייה פרוקי מיפרקא'.

אמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שעל המסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת, וזהו 'חלב שעל הקרב' הדבוק לחלב שעל המסס ובית הכוסות.

ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שנקרא שעל עצם קטן הנקרא 'קליבוסתא' המחובר לחולית האליה מלמעלה, אסור וענוש

587 חלב שעל הכסלים שתחת הכליות ונראה בגובה הכסלים, ואחר כך נבלע תחת הבשר, אדום דק ומתפשט תחת אותו בשר בכל הכסלים. רש"י.

588 אותו בשר יוצא ממנו קרום עב ולבן – לבד קרום דק וקלול – המתפשט בכל הכסלים, שאסור משום 'חלב', כדלקמן; ותחת אותו קרום עב יש חלב, ויש שנוהגים איסור באותו חלב לפי שאותו קרום אינו חשוב חפוי בשר; שדך הוא; אבל בארץ אשכנז נוהגין בו היתר; וגם בעיני נראה דחפוי גמור הוא.

בלובן כוליא הלך אחר המחמיר לשרש אחריו, כיון דלא איתוקם הלכתא כרבי אסי, והמחמיר יחמיר, והמונע לא הפסיד.

589 זה עליונו וגובהו של אותו חלב שפירשתי קודם, שיכסוהו הבשר, ואותו גובה עצמו מכוסה במתנים שקורין 'לונביל' ש', שרחבן מרחיב למטה מצלעות קטנות, ומכסוהו; וכשהטבח מפרישו – נראה אותו חלב. רש"י.

כרת, וזהו 'חלב שעל הכסלים'.

ואמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל, חוטין שאנו נוטלין מן הכתף, אסורין. אמר רב ספרא 'משה'⁵⁹⁰! האם התורה אמרה שלא לאכול בשר? אמר רבא, 'משה'! האם התורה אמרה לאכול דם? ולכן מותר למולחו ולאוכלו אפילו לקדירה.

אמר רב יהודה אמר שמואל, המעיים היוצאים מן הקבה, צריך לגרר חלב שעליהן אורך אמה. וזהו 'חלב שעל הדקין'⁵⁹¹.

ואמר רב יהודה, חוטין שבעוקץ אסורים. וישנם חמשה: שלש מימין ושתיים משמאל. שלש מפוצלים לשתיים, ושתיים שתיים מפוצלים לשלש. אם מוציאים אותם כשהם חמים, הם נשלפים. ואם לא, צריך לשרש ולחטט אחריהם, עד שימצא במספר הזה.

אמר אביי ויש אומרים רב יהודה, ישנם חמשה מקומות שבהם חוטין האסורים: שלש משום חלב, ושתיים משום דם. טחול, ו'כפלי', ו'כוליתא', משום חלב. שביד ושבלחי, משום דם. והיוצא להלכה, שאלו האסורים משום דם, יש להם תקנה על ידי מליחה, ואלו שאסורים משום חלב אין להם תקנה.

אמר רב כהנא ויש אומרים רב יהודה, חמשה מקומות שיש בהם קרומים אסורים: שלש משום חלב, ושתיים משום דם. טחול, ו'כפלי', ו'כוליתא', משום חלב. ביצים של זכר ושעל המוח משום דם.

רב יהודה בר אושעיא ניקר את 'טחלא' ללוי בנו של רב הונא בר חייא, וקילף רק בגובהה במקום עוביו, שהוא מחובר שם לכרס ולחלב. אמר לו, קלוף ורד עד מטה! בא אביו ומצאו, אמר לו, כך אמר אבי אמך משום דרב, והכוונה לרב ירמיה בר אבא, 'לא אסרה תורה אלא קרום שעל מקום עוביו בלבד'. שואלת הגמרא, והרי אמר רב המנונא, שכך אמר התנא 'קרום שעל הטחול אסור ואין חייבים עליו'. ולכאורה אם מדובר בזה שעל הדד, הרי הוא אסור משום 'חלב הקרב'? אלא שכולו של הטחול! אמר לו, אם כך שנינו בברייתא, אכן כך יש לשנות.

590 תלמיד חכם – בלשון סגי נהור. רש"י.

591 שנחלקו בו רבי ישמעאל ורבי עקיבא ב'אלו טרפות' (לעיל מט:). רש"י.

מבררת הגמרא, כיצד אמר רב המנונא שהתנא שנה 'קרום שעל הטחול אסור ואין חייבין עליו, קרום שעל גבי כוליא אסור ואין חייבין עליו', והרי שנינו בברייתא, 'חייבין עליו'? עונה הגמרא, אין סתירה לגבי 'טחול', שניתן לחלק בין זה שכנגד הדד, לזה שלא כנגד הדד. וכן אין סתירה לעניין 'כוליא' שיש לחלק בין זה שעל הכליות שהוא חלב גמור, לבין הקרום שמתחת הכליות.

ונחלקו רב אמי ורב אסי, לגבי 'ביעי חשילתא' כלומר ביצי זכר המעורים בגופו: אחד אסר משום אבר מן החי, דלא קא בריין. ואחד התיר שממה שאינם מסריחות משמע שיש בהם חיות. ומה שאמר דלא בריין, כחישותא הוא דנקט להו. והחולק סובר שזה שאינם מסריחות כיון שאינם חשופים לאויר, אבל הן כחתוכות. אמר רבי יוחנן לרב שמן בר אבא, 'ביעי חשילתא' מותרות, אך אתה לא תאכלם משום "ואל תטוש תורת אמך" שכיון שאתה מבבל ושם נוהגין בו איסור. אמר מר בר רב אשי, ביצים של בהמה דקה עד שלשים יום משנולד, מותרות בלא קליפת הקרום. מכאן ואילך, אם יש בהן זרע אסורין בידוע שיש דם. ואי לא, מותרים. ואומרת הגמרא שהסימן: אם יש בהם מראה אדמדם אסורים, ואם אין בהם מותרים.

מביאה הגמרא שנחלקו רב אחא ורבינא לגבי 'אומצי ביעי' ו'מזרק' שהם וורידים הצואר: ותחילה אומרת הגמרא, שבכל התורה כולה רבינא מקל ורב אחא מחמיר. והלכתא כרבינא לקולא, חוץ משלש דברים שרב אחא מקל ורבינא מחמיר והלכתא כרב אחא לקולא: חתיכת בשר שהיא רווית דם, אם חתכה חתיכות הרבה ומלחה, כשרה לאכילה אפילו לקדרה. תלאה בשפוד בתוך התנור גם אם לא חתכה ומלחה כיון שהדם זב ממנה כשרה. ואם הניחה על גחלים נחלקו בזה רב אחא ורבינא: אחד אמר הגחלים גורמים שהדם יישאב מהבשר, ואחד אמר הבשר נצמט ואינו מוציא את דמו, וכן ב'ביעי' וב'מזרק'.

ראש של בהמה שרוצים להכשירו, אם מונח על הרמץ כשבית השחיטה כלפי מטה, הדם זב דרך החתך והוא כשר. ואם הניחו על צדדיו על לחיו, הדם קופא ונשאר בתוכו והוא אסור. ואם נתנו כשנחיריו כלפי

מטה, אם עשה דבר שהחוטם לא יסתם כשר כיון שהדם יוצא משם, ואם לא, אסור. ויש אומרים בלשון אחרת, שכשבית השחיטה והחוטם למטה כשר. ועל הצדדים ויש מקום לדם לזוב כשר, ואם לא אסור.

אמר רב יהודה אמר שמואל, ישנם שני גידים: זה שבצד פנימי של ירך הסמוך לעצם והוא הארוך, אסור וחייבין עליו. גיד הקצר שבסוף השופי לצד חיצון של ירך סמוך לבשר, אסור ואין חייבין עליו. שואלת הגמרא, והרי שנינו בברייתא, 'פנימי סמוך לבשר'? אמר רב אחא אמר רב כהנא, אותו גיד הארוך חוזר ונכנס בבשר, ושם נקרא 'סמוך לבשר'. עוד שואלת הגמרא, והרי בברייתא אחרת שנינו, 'חיצון הסמוך לעצם'? אמר רב יהודה, הברייתא מדברת לאחר שהטבח חותך את הירך מן האליה, אז הוא חיצון.

איתמר, טבח שנמצא חלב אחריו ונראה כשומרו, נחלקו מהו השיעור שמענישים אותו על כך: רב יהודה אמר בכשעורה, רבי יוחנן אמר בכזית. אמר רב פפא, אין הם חולקים, אלא כשנמצא כזית חייבים להלקותו, וכשנמצא כשעורה מעבירים אותו ממשרתו. אמר מר זוטרא, כשעורה במקום אחד, כזית אפילו בשנים ובשלשה מקומות. ולהלכה: להלקותו בכזית, לעברו בכשעורה.

למדנו במשנה שלרבי מאיר אין הטבחים נאמנים על גיד הנשה, ולחכמים נאמנין עליו ועל החלב. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, חזרו לומר 'נאמנין'. אמר רב נחמן, האם בתחילה סברו כרבי מאיר ושינו דעתם? וכי אכשור דרי ונהיו יותר כשרים ולכן מאמינים להם? מבארת הגמרא, בתחילה סברו כרבי מאיר שצריך חטיטה, וכיון שזה טורח לא היו נאמנים וצריך לבדוק אחריהם. ולבסוף סברו כרבי יהודה שאין צריך חטיטה וכיון שאין טורח האמינו להם. ויש אומרים שאמרו כן על הסיפא: 'וחכמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב'. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, חזרו בהם חכמים ואמרו 'אין נאמנין'. אמר רב נחמן, בזמן הזה נאמנין. שואלת הגמרא האם אכשור דרי? מבארת הגמרא, שמתחילה סברו כרבי יהודה, ולפיכך אמרו חכמים שנאמנין. חזרו וסברו כרבי מאיר שצריך חטיטה, וכיון שעוד לא התרגלו ועדיין נהגו כרבי יהודה, אמרו:

אין נאמנים. ובזמן הזה שהוחזק המנהג כרבי מאיר, אמרו נאמנים.
שואלת הגמרא, מדוע אומרת המשנה של חכמים נאמנים גם 'על החלב'
היכן הוא הוזכר? מבארת הגמרא, שרבי מאיר אמר שאין נאמנים עליו
ועל החלב, מפני שטורח הוא להם. ועל כך אמרו חכמים, נאמנים עליו
ועל החלב.

